СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 77. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 4-го квітня 1938. No. 77. Jersey City, N. J., Monday, April 4, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НЕ СПІШАТЬСЯ З УХВАЛОЮ РЕОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАКОНУ

ВАШИНГТОН. — Не звертаючи уваги на те, що сенат уже ухвалив реорганізаційний законопроект, на основі якого президент дістав би більше прав в адміністрації краю, палата представників не спішиться з ухвалою того законопроекту. Проектодавці старались переголосувати замкнення дискусії над тою справою і приступити до голосування над законопроектом, але значною більшістю голосів палата представників переголосувала продовжати дискусію. Вкупі з тим відбулися гарячі дебати, в яких падали навіть такі речення, як: „Коли цей законопроект перейде, то край порине в крові революції". Деякі бесідники говорили, що американський нарід виснажений докраю. Його терпеливість кінчиться. Уряд грається з вогнем, коли в теперішню пору, по таких великих безуспішних зусилях і по витраті величезних грошей — бо безробіття зросло знов до того ступня, що було в 1933 р. — старається для себе переголосувати більше прав.

ВИСЛІД КОНТРОЛІ ТЕЛЕФОНІВ.

ВАШИНГТОН. — Контрольна комісія, яка впродовж півтретя року контролювала телефонічну сітку Бела, на що витратила сама телефонічна компанія три і пів міліона долярів, а уряд півтора міліона, тепер оголосила вислід своєї праці. Вона заявила, що телефонічна компанія Бела, хоч справно виконує свою роботу, то проте моглаб 25% обнизити ціну за телефонічну службу і це ні трошки не відбилось би відемно на її організації. Директори компанії, які колись самі запрошували уряд до контролі, а навіть витратили на це багато власних грошей, рішучо запротестували проти такого висліду і заявили, що контроля не є чесна. Вони зо свого боку заявляли, що американська телефонічна служба є найсправніша і найдешевша на цілім світі.

МЕКСИКАНСЬКИЙ УРЯД ЗАДОВОЛЕНИЙ.

ВАШИНГТОН. — Мексиканський уряд у своїй ноті до американського уряду висказав своє задоволення, що Америка признає Мексикові право вивлащувати чужі компанії, хоч домагається за вивлащені компанії грошевої заплати. В ноті говориться, що Мексико готово сплатити готівкою за сконфісковане майно, та висказує надію, що становище американського уряду облекшить справу і поможе небавом довести її до мирного полагодження.

СТАНОВИЩЕ РУЗВЕЛТА В МЕКСИКАНСЬКІМ СПОРІ.

ВОРМ СПРИНГС (Джорджія). — Президент Рузвелт подав до відома свою опінію в справі конфінкати американських нафтових компаній у Мексику. Він сказав, що вповні піддержує заяву секретаря Гола в тій справі, а саме, що мексиканський уряд повинен заплатити американським компаніям за сконфісковане майно. Крім того додав, що американські компанії не повинні домагатися занадто великих відшкодовань; повинні жадати такої суми, яку вони вложили в ті свої мексиканські підприемства, а не повинні домагатися такої суми, яку вони моглиб видобути, коли би були далі власниками.

ПОГОДА ЯК ПРИЧИНА НЕДУГ.

НЮ ЙОРК. — На річнім зїзді лікарів, що відбувся недавно в готелі Валдорф Асторія в Ню Йорку, д-р Патенгер сказав, що погода й атмосферичні ділання мають дуже великий вплив на стан людського здоровля. Він сказав, що чоловік живе серед величезних атмосферичних сил, які ділають на нього більше, ніж щонебудь інше. Корм, повітря, гігіена — це дуже важні речі, говорив д-р Патенгер. Але важніші від усього є атмосферичні ділання. В дощ, слоту, бурю, чоловік далеко скорше набуває недуг, ніж у гарну погоду. Також величезний вплив мають на нього пори року. Завданням людського організму є вчитися приноровлюватись до тих атмосферичних змін. Вони мають великий вплив на людське здоровля і спричинюють не тільки перестуду, чи ревматизм, але також ділають на легені, шлунок, серце і всі інші органи.

АНКЕТА СЕРЕД ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК.

НЮ ЙОРК. — Професори Колюмбійського університету розписали анкету між 1,000 студентів і студенток з ріжними запитами про поведінку чоловіків і жінок. З тої анкети виходить, що жінки звичайно дивляться на світ крізь „окуляри" чоловіків. Далі, жінки звертають більше уваги на дрібні речі, а чоловіки — на грубші. Жінки керуються в осуді більше чуттям. Цікаве, що жінки гостріше осуджували жінок за неморальність, ніж чоловіків.

КОМУНІСТИЧНА ГИДРА В БОЛГАРІЇ.

Поліція арештувала в Болгарії 305 комуністів за підпольну діяльність. Між арештованими є 15 жінок, 4 лікарі, 5 адвокатів і безліч студентської молоді. Поліція викрила теж тайну редакцію комуністичної „Робітничої Газети", що наклікувала до державного перевороту.

ВТІК ДО „РАЮ" І ВТІК З „РАЮ".

Ще в жовтні 1937-го року втік за Збруч до червоного „раю" з прикордонної смуги Яків Мукомеля (син Гриня) з села Кудринців. Перейшовши на другий бік, дістався зараз до тюрми, де сидів 3 місяці, а потім працював у сортівні яблук. Аж несподівано недавно тому появився він назад у рідному селі. Передусім пішов до церкви й, дав 10 злотих на Службу Божу, дякуючи Богові за щасливий поворот з „раю". Другий раз уже напевно не піде шукати щастя за Збруч.

КОЛОМИЯ ВИМИРАЄ.

В січні ц. р. Коломия мала 34,547 постійних мешканців, а перед війною понад 40,000 мешканців. Число мешканців постійно зменшується, хоч до міста прилучили три підміські громади. Статистика виказує, що в Коломиї живе 12,853 римо-католиків, 8,307 греко-католиків, 14,489 жидів і 861 євангеликів.

ВОВК У ВСЕЛЮДНІЙ ШКОЛІ.

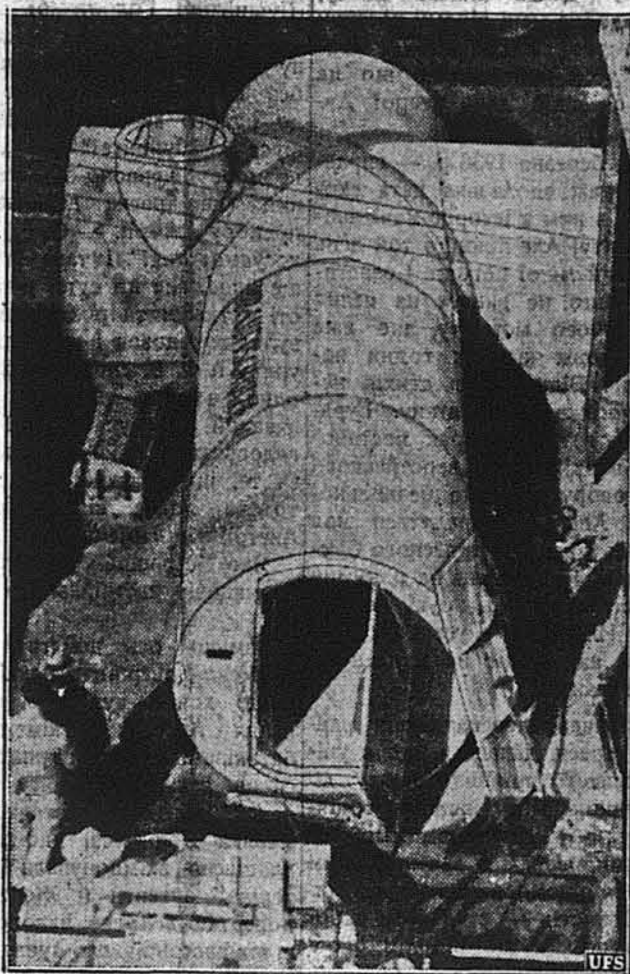
В селі Краї, громади Телехани, косівського повіту на Поліссі, трапився незвичайний припадок. У погоні за псом упав до села вовк і, шукаючи дороги відвороту перед озброєними у вила й граблі мешканцями, попав на подвіря школи. Вчитель пострілив вовка з дубельтівки. Тоді ранене звіря дісталося через вікно до шкільної салі, викликаючи неуявний переполох між дітьми. Рана вовка була смертельна. Вовк упав мертвий на шкільних лавках.

400 НЕВІДОМИХ ОСТРОВІВ НА ГРЕЦЬКОМУ МОРІ.

У Греції основалося географічне товариство, яке поставило собі за завдання досліджувати численні острови на грецьких водах, про які ще й нині знають дуже мало.

Кожного здивує, коли почує, що на грецьких морських водах є коло 400 островів, про які ще сьогодні нічого не знають, та воно правда. Можна би подумати, що ці острови це скелі, на яких неможлива ніяка ростинність, та воно не так. Це в більшости врожайні острови, які можна заселити, бо мають досить землі, що є врожайна і можна її управляти. Є чимало островів, що заселені лише при берегах, а в глибині пусті. На деяких островах живуть лише рибалки та ловці устриць.

Кажуть, що на багатьох із тих недосліджених островів є чимало археольогічних памяток, тому й наука здобула би багато, колиб ті острови докладно дослідити.

У НІМЕЧЧИНІ БУДУЮТЬ ДІМ.

Як у Німеччині будують дім, то до нього часто вкладають ось таку новину. Це не збірник на воду, але готова, ще в фабриці вироблена кімната для захорони людей на випадок газової атаки. Таку кімнату вмуровують у будинок, а коли ворог нападе на місто й стане кидати газові бомби, люди одівають маски й з цілого дому збігаються до цеї кімнати в підвалі.

ТАЄМНЕ ВБИВСТВО ШОФЕРА.

Коло мосту Севр у Парижі вибули з Сени тіло 50-літнього шофера О. Чимеріна, при якому знайшли кілька листів російською мовою. В одному з цих листів є таке речення: „Шкода, що не увійшли ми у взаємини з шофером таксівки, що стоїть перед костелом при вул. Дарі, бо ми дісталиб інформації у справі схоплення ген. Мілера". Судовий лікар ствердив, що Чимеріна вдушили перед утопленням. На шиї мав шалик. Виходить, що Чимерін звів завзяту боротьбу перед смертю з напасниками, бо на його тілі і на ногах безліч синяків. Здогадуються, що шофера Чимеріна вбили тому, що він знав подробиці про схоплення Мілера.

АРЕШТУВАННЯ ЗА НЕЛЕГАЛЬНЕ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКИХ ДІТЕЙ.

У Новому Томислі (Великопольща) поліція арештувала німку Уршулю Шмідкель, що займалася нелегальним навчанням німецьких дітей.

НОВА ОПРАВА КНИЖОК.

У книгарській торговлі у Франції появилися книжки в новому роді оправи. Шкіряна обгортка обіймає цілу книжку, наче в портфелі, та замикається на блискавичний замок. Книгарі є тої думки, що цей рід оправи причиниться до ліпшого збереження книжок, що не будуть запорошуватися та не будуть нищитися внаслідок бутвіння паперу. Покищо нові обгортки є тільки зо шкіри та незабаром появляться обгортки з полотна, що будуть дешевші.

ХОЧЕ, ЩОБ ЙОГО СИНА ВИСЛАЛИ ДО БЕРЕЗИ.

Громадянин Маєр З., власник кількох камениць у Варшаві, має сина, який під терором забирає йому гроші, продає речі, фальшує його підпис на векслях і т. п. Маєр З. просив інтервенції у рабіна; коли ж і то не помогло, він звернувся до одного з варшавських городських старость із проханням заслати його сина до Берези, а то він відбере собі життя.

ЗАВЗЯТЕ ПОДРУЖЖЯ.

В Югославії, у містечку Рокіновач, живе оригінальне подружжя. Це Олена й Вінец Степачки, які минулого місяця святкували своє срібне весілля.

Це подружжя посперечалося в р. 1916. Спір був дуже нагальний і Вінец заприсяг собі, що не відізветься до Олени, доки вона його не перепросить. Але трапила коса на камінь: Олена теж за ніщо в світі не хотіла перша витягнути руку до згоди. Коли подруги мусіли конечно порозумітися в якійсь справі, писали до себе листи.

Тепер сусіди намовляють Вінеца, щоби вшанував 25-літні роковини свого подружжя таким способом, що скаже жінці „Добрий день". Але впертюх відповідає на те, що він так довго міг обійтися без розмови з жінкою, то й надалі обійдеться. Аджеж Олена добре знає, що вина є по її боці, отже може признатися до цеї вини.

Але завзята Олена відповіла на це тільки одним словом, написаним на картці: „Ні".

ПЕРЕПРОСИВ І ЗЛОЖИВ ЖЕРТВУ НА УКРАЇНСЬКИЙ ШПИТАЛЬ

ЛЬВІВ. — „Діло" (ч. 61) подає, що о. кан. О. Константинович, парох укр. греко-кат. церкви в Сяноці, вніс до суду позов проти польського щоденника „Орендовник" за те, що там поміщено неправдиві відомості про його церкву, як і про те, що він зізнавав у суді фальшиво. На розправі відповідальний редактор цеї польської газети перепросив о. Константиновича і зобовязався заплатити до 1. квітня б. р. 100 зл. на український шпиталь „Народня Лічниця" у Львові.

До суду з ними!

Подаючи цю новинку, „Діло" додає, що всі українські громадянські діячі, священики й установи, яких постійно тепер зневажає україножерна польська преса, повинні потягати цю пресу до судової відповідальности, щоби бодай суди приборкали рознуздану нагінку польської преси на українців, яка не знає ніяких гамульців у своїй сліпій ненависті до нашого народу і до його діячів.

ПОЛЬСЬКИЙ РЕДАКТОР ПРО „ПОЛТАВСЬКИЙ ДІЯЛЕКТ".

ЛЬВІВ. — Польське „Стронніцтво Народове" влаштувало віче, звернене проти жидів і литовців, а зокрема проти „українського сепаратизму". На тім вічу, що відбулося в салі „Сокола Мацержи", заговорив про українців польський редактор Марян Роєк. Він протестував, щоб державний банк міг бути у якихсь зносинах з українськими фінансовими інституціями, бо це є „сераратистичні товариства". Протестував проти накидування „русинам" українських читанок у державних школах, що писані якимсь „полтавським діялектом". Вкінці запротестував проти радіових авдицій, у яких співають українські пісні, бо таким робом радіо поширює українізм. По вічу польська молодь відбула демонстраційний похід, співаючи „гимн народови", „гимн млодих", а при кінці „Не жуцім земі".

ВАТИКАН ПРОТИ АВСТРІЙСЬКИХ ЄПИСКОПІВ.

ВАТИКАН МІСТО. — Офіційний ватиканський орган „Осерваторе Романо" помістив нотатку в якій подано, що Ватикан не мав поняття про те, що австрійські єпископи рішилися видати до австрійських католиків відозву, якою поручили їм голосувати за злуку Австрії з Німеччиною. Далі сказано, що єпископат зробив це на власну руку, не питаючи Ватикану, і без його згоди. Ту заяву вважають вивом негодування Ватикану з приводу згаданого поступку австрійських єпископів.

ЗААТАКУВАЛИ КАРДИНАЛА ІННІЦЕРА.

ВАТИКАН МІСТО. — З радіової ватиканської стації осуджено поступок кардинала Інніцера супроти Гітлера і націстів. У радіовій промові, переданій по німецьки, і призначеній для австрійських німців, дано до пізнання, що німці-католики не є звязані тим що їм поручив кардинал, коли радив голосувати за злуку Австрії з націстичною Німеччиною. Сказано далі, що кардинал підчинився Гітлерові. У тій промові не згадано імени кардинала Інніцера, але було ясне, що про нього мова. І не подано імени того, хто говорив через радіо. Далі говорено про „політичний католицизм", себто про те, що закидають папі, єпископам і католикам, що вони ставлять інтереси религії вище інтересів державних і громадянських.

КАЗАЛА ЙОМУ ЗАГОВОРИТИ — НІМЕЦЬКА КРОВ.

ВІДЕНЬ. — Кардинал Інніцер вислав до націстичного організатора О. Біркеля ще одного листа, в якім заперечив, будьтоби його попередній лист був висвідом якоїсь конференції між папським нунцієм у Берліні і німецьким міністром заграничних справ. Кардинал підкреслив, що він і австрійські єпископи поручили австрійським німцям, католикам голосувати за обєднання Австрії з Німеччиною згідно зо своїм власним переконанням і зо своїм сумлінням. Це був, пише кардинал, наскрізь спонтанічний вибух, спричинений небувалою історичною подією: поновним злиттям Австрії з Німеччиною. Цей крок не має нічого спільного зо змаганням зменшити таким робом напруження, яке існує між церквою і державою. Це тільки манїфестація того глибокого переконання, що є в німецькій крові. Далі кардинал висказав надію, що в тій історичній хвилі повинно прийти і до згоди між церквою і державою. Також і цей лист закінчив кардинал словами „Гайль Гітлер!"

СЛУХИ ПРО ПЕРЕНЕСЕННЯ ІННІЦЕРА.

РИМ. — Доносять з ватиканських кругів, що там підносяться голоси, щоби перенести кардинала Інніцера з Відня на інше місце.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГУВЕР ПРОТИ РУЗВЕЛТА

В американських ґазетах розписуються широко про вискази Герберта Гувера про політику, крайову й міждержавну. Герберт Гувер, як звісно, це бувший президент Злучених Держав та один з визначніших провідників Републиканської Партії і як такий заслугує на увагу, дарма, що він властиво не був справжнім політиком і справжнім публіцистом.

Голос його у теперішню хвилю звертає на себе загальну увагу ще й тим, що він недавно обїхав ріжні европейські краї. Через це його приятелі дають йому розголос людини, що все бачила власними очима. Хоч він має деякі здібності до адміністрації великих підприємств, то доказів спостережливого змислу він ніколи не давав.

При першій нагоді висказати свої спостереження, яке йому дала відома Рада Заграничних Відносин, Гувер заговорив передовсім про нині загально дебатоване питання боротьби між комунізмом, фашизмом і демократією. Про комунізм він сказав коротко те, що про нього завважили всі, крім тих, що не вміють або не хочуть бачити, а саме те, що комунізм поволі помирає природньою смертю та що він нині не представляє вже ніякої поважної небезпеки.

Призналши демократичний устрій найкращим для Америки, Гувер каже, що цьому устроєві грозить небезпека не від комунізму, але від фашизму й загальної тенденції до диктатур. Коли він радить, що демократія, себто демократична країна (така, як Америка) повинна боротися проти фашизму не союзами з іншими демократичними державами, то він дає зовсім зайву раду, бо держави звичайно не роблять союзів за основними засадами своїх державних устроїв, а відповідно до своїх інтересів. Багато основніша його порада, щоб демократія вела боротьбу проти фашизму, поборюючи в себе самої всякі зловжитки, обороняючи умову чесність, будуючи мораль, запобігаючи війні. Видно, він виходить із заложення, що коли в демократичній країні не поборюється зловжитків, не плекається умової чесности, дається хід воєнним авантурам, то демократія в такій країні копає сама собі гріб і веде до фашизму.

З цього заложення Гувер робить далі дивний висновок: що Рузвелтові заходи плянованої господарки ведуть до фашизму. Тут уже говорить з Гувера не демократ і не ворог фашизму, а републиканець і безоглядний прихильник старої неплянованої господарки, котра доводила до депресії й на депресію нічого не робила. Рузвелт і подібні йому люди виходять із зовсім іншого заложення, а саме з думки, що саме брак господарського пляну, з правильними депресіями й з урядовою безрадністю на депресії, мусить компропітувати демократичний устрій і довести або до комунізму або до фашизму.

З ДНІВ ПЕРЕВОРОТУ В АВСТРІЇ

(Перші картини).

Пятниця, 11. березня 1938 р., у Відні.

Це тихий, погідний, провесняний день. Один з тих, що розпромінюються в березні у Відні чудово тужливим чаром першої весни. Я любуюся його благодатним подихом уже від самого ранку, поглядаючи крізь широко відчинене вікно на простору площу Гаймаркт перед моєю хатою.

Довго сиджу біля мойого вікна і довго дивлюся на ту, так добре мені відому частину прегарної наддунайської столиці, не прочуваючи, що це — останній день старої Австрії...

11. березня 1938 р. — справді, якаж епохальна дата входить з ним в історію новітнього світу! Але покищо той день повний тихої погоди. І властиво ніщо не вказує на велич грядучого моменту, що вже впродовж кількох годин вибухне Віднем мов стихія непереможного гураґану. Гураґану, в якого бурях постанови злодійського версайського договору відносно безвольности Австрії розпадуться мов стіни терему, потрясеного Самсоном, і визволена за одну ніч Австрія подасть руку матерній Німеччині в усецілому, ніким ані нічим не спиненому обєднанню!

Правда, переглядаючи ранню пресу, дізнаюся, що в університеті прийшло знову до сутичок між націонал-соціялістами і клерикалами. Що ношення вiзнак з гакенкройцом — як відомо, знамям націонал-соціялістів — студентам заборонено. Та що в цілім околі університету, від монументу Лібенберґа аж по ратуш і Фольксґартен, стоїть сильне поготівля поліції. І таксамо непокоїть вістка лондонського Дойчес Нахріхтенбіро про те, що за заявою заступника міністра **Зайса-Інкварта** — одного з націонал-соціялістичних членів австрійського уряду — націонал-соціялісти **в уселюднім голосуванні,** призначеному на неділю, **13. березня,** участи брати не будуть. А тут вам усі віденські ґазети так і переповнені приписами і постановами щодо переведення того голосування, у справі **повної незалежности Австрії,** на яке уряд канцлера Шушніґа рішився щойно цими днями.

Так мучений томливим неспокоєм, виходжу на вулицю.

Іду на площу трохи пройтись, але зараз з першим кроком по моїй Зібенбруненфельдґасе бачу ввесь хідник устелений летючками урядового „Фронту Батьківщини" **(Фатерлендіше Фронт),** що завзивають Відень до вселюдного голосування. Летючки ріжної величини і з ріжними написами, але всі вони зредаґовані так, що домагаються від кожного голосуючого безумовного послуху. — „Слава Шушніґові! Голосуємо: так!" — „Всі голоси за незалежну Австрію!" — „Нема чести без свободи! Голосуємо всі до одного за Австрію Дольфуса і Шушніґа!" — „Наш прапор: червоно-біло-червоний (це краска державного прапору Австрії. — О. Г.). Голосуємо: так!" І таке інше і ще інше, але по сутті речі всі оті летючки та розліплені по вулицях відозви і проклямації уряду й Ф. Б. сповіщають вам одно, а саме, що хто обовязаний голосувати, той має голосувати тільки і виключно за те, що наказує уряд, себто за повне відокремлення Австрії від Німеччини!

Яке страшне засліплення керманичів австрійського уряду!

Замісць ось намагатися з усіх сил довершити нехай покищо хочби духового обєднання Австрії з німецькою батьківщиною, вони тримаються ще завжди з ґрунту схибленої політики безталанного маняка Дольфуса, якому так злощасно заімпонувала „протекція" антанти й Женеви. І повертають усе наново на шлях австріяцького пустомельства, австріяцької дволичности, а з цим і на шлях пожалування гідної братовбивчої боротьби. Бо треба мати на увазі, що впродовж останніх років тої братовбивчої боротьби з Австрії мусіли втікати коло 40,000 людей, прихильних ідеї обєднання обох країн, 10,000 австрійців каралися за туж ідею по кримін алах і концентраційних таборах, 100,000 родин зруйновано і спролетаризовано шляхом безоглядного гонення націонал-соціялістів в Австрії, а після вбивства Дольфуса вивішано їх стільки, що почали віденцям пригадуватися часи Метерніха і Гайнава.

Але в місті тимчасом починає діятися щось грізне і затрівожуюче.

Ще ось перед полуднем проходять вулицями більші й менші гуртки здебільша молодих людей, які хором виголошують націонал-соціялістичні кличі, вигукують **„Зіґ-Гайль"** та **„Гайль-Гітлер"** і кудись біжать. Згодом таких гуртів на вулицях Відня бачу щораз більше. Їх хорові рецитації стають щораз грімкіші і жагучіші. Вони пробігають вулицями і площами нагально, мов до штурму, і водночас чую протяжні сирени алярмових авт поліції, які летять поспішно в ріжних напрямах, головно одначе в сторону Інере Штадт. Разом з тим помічаю, що каварні і ресторани пустіють, що з дальших округ Відня надтягають ґрупи людей водно в сторону середмістя, що деякі склепи і крамниці вже після полудня зачинені, а скрізь по вулицях стоять гуртками люди і про щось захо вано говорять. У якусь хвилю переходить через Янґасе відділ морксистівських крикунів, що верещать: „Рот-Вайс-Рот — Гітлер Тод!" та „Нідер міт ден Націс!" Як довідуюся, то це союзники уряду, з якими Шушніґ тепер злучився, щоб при їх допомозі перемогти націонал-соціялістів.

„А поліції в середмісті тепер стільки, що воно нею окружене всеціло", каже хтось із прохожих, причім якась жінка з висловом блідої тривоги на лиці зідхае:

„Господи, це знову поллеться кров!"

І дійсно, в тім же часі, як почалися в усім місті демонстраційні походи революціонерів, бурмістр Відня, **Шміц,** страшенно непопулярний і як політик і як людина (він недавно велів у Відні вигублювати всі голуби), влаштовував у ратуші збройне поготівля червоних, звелівши узброїти **500 комуністів,** які мали кинутися на націонал-соціялістичні відділи. Але зрив революціонерів був такий нагальний, всезаймаючий і так знаменито підготований, а притім з такою залізною дисципліною мас переведений, що до проливу крови, на щастя, не прийшло ніде. А уряд Шушніґа мав згодом проти себе фронт мас з усього міста, яких походу не могла вже здержати ніяка сила, бо ні поліція, ні військо не хапалися ставати на них. Уся ось імпозантна Керннерштрасе, площа Шток-ім-Айзен Пляц і вся Рінґштрасе в околі Опери — все те наповнялись дедалі щораз більшою скількістю людей з відзнаками гакенкройцу, людей, що маширували, бігли і юрбилися під грізні речітативи бойових хорів, під вигуки революційних кличів і під співи пісень, яких кожне слово вражало мов удари куль і мечів і било люто об прогнилі основи старого ладу. Я думаю, що юрба, яка руйнувала колись Бастилю, мусіла так іти, так метушитися, так кричати і так співати, як оті націонал-соціялісти ввечорі того дня у Відні. Від їх юрб проносилася якась несамовита гроза, ніби від кратеру горіючого вулькану. І ви почували з трівожною ясністю в душі, що наскільки лиш та розгукана, під знаком Гакового Хреста зібрана і згуртована юрба захоче, то вона зруйнує до тла і в одну мить усі величаві камениці на Рінґштрасе, прорве як слабеньку нитку ланцюги поліційних кордонів, нанесе погубу скрізь туди, де бачить ворожі їй ряди, і скрізь і всюди буде з нею перемога і триюмф. І отак, коли на кілька хвиль перед восьмою годиною ввечорі радіо передає промову Шушніґа, якою той сповіщає своє **уступлення,** після того, як у годині 5:30 проголошено **„відложення"** голосування! — і я коло масово обложеного Бундесканцлерамту на Бальгавспляц чую стихійний крик кількатисячної юрби, то мені здається, що на гострих вістрях її прапорів хитається голова Шушніґа...

Цеж уже була перемога зревольтованих. Бо після того, як коло 10. год. палата „Фронту Батьківщини" була вже в руках націонал-соціялістів, і Рінґом перейшов перший похід переможців з горіючими смолоскипами, до повного триюмфу націонал-соціялістів був уже тільки один крок, а саме: утворення нової влади. Повідомлення про це подав юрбі в годині 1:15 вночі інжинір **Райнталер** з бальконy Палати Уряду, промовивши до неї так:

„Націонал-соціялісти і націонал-соціялістки! Рідко коли пережив Відень таку хвилю одушевлення, як сьогодні. Оцеось захоплення влади націонал-соціялістами, про яке ми досі тільки мріяли, це вже довершена дійсність, і з сьогоднішним днем починається нова епоха в Австрії, епоха всенімецького обєднання. Хай живе велика німецька держава! Гайль Гітлер!"

Опісля д-р Юрі прочитав склад нового уряду. Та я вже не був усилі слухати до кінця. Смертельно втомлений, фізично й духово, пішов до хати. А як ішов, то в душі мені дзвеніла мелянхолійна мельодія якоїсь пісні з епохи цісарського Відня...

Прощай, прощай!

Д-р Остап Грицай.

ПО МОСКОВСЬКІМ ПРОЦЕСІ

Крівава комедія закінчилася крівавим присудом, що повинен поважно збільшити огиду Европи до московського деспотизму.

Дуже характеристичне, що не уласкавлено ні одного з обвинувачених представників національних республик. Це зрештою цілком зрозуміло як з погляду психольоґічного так і національно - політичного. Досить узяти до рук числа „Ізвєстій" з останнім словом Вишинського і текстом присуду, досить перебігти по рядках, повних жадібного скавуління крови, щоб відчути, що смерть українця, білоруса й туркестанців просто необхідна для самого підкреслення стану відносин між Московщиною та чужими націями СССР. Уласкавлення їх було би просто ударом по цілій концепції „сабірателя русскіх земель", Сталіна. Не зважаючи на всі намагання впорядчиків процесу перемішати в однім огиднім кублі московських противників Сталіна, „правих троцькістів" з буржуазними націоналістами, між ними лишається неперехідна межа навіть у спільній могилі. Колиб у тім несамовитім, повнім недоречностей і суперечностей мереживі оскаржень, „зізнань" і самооскаржень навіть і була якась мікроскопічна частинка правди, то й тоді їх становище на суді перед власним сумлінням, перед власною нацією і перед цілим культурним світом цілком інше як їх московських співоскаржених. Все, що визнавали на суді члени поневолених націй, вони виправдували одним реченням: я робив все це на те, щоб відокремити свою країну від С. С. С. Р. Те, що було найтяжчим злочином в очах москвинів, моглоб, може бути, при належнім вияснені всіх обставин навіть свого роду геройством в очах всіх інших. Але й ті безсумнівні злочини, які вони повнили над беззахисним населенням своєї батьківщини, було поповнене під московським примусом і під московським проводом. Кожний з них міг би запитати себе, чи був би якийсь москвин кращий на його місці. І чи не вважав себе Валенродом дехто з них.

Коли про розстріляних внаслідок процесу москвинів можна лише сказати — злочинці, замордовані злочинцями, то про чужонаціональні жертви процесу цього з такою рішучістю сказати не можна. З осудом їх треба зачекати до того часу, коли можна буде виявити про них правду. Тимчасом для некрольоґів для них може служити в деякій мірі і те, що вони зізнавали.

Гринько зізнавав між іншим: „Ми, боротьбісти, Шумський, Полоз, Блакітний, Любченко я й інші, вступаючи до партії, затримали наші буржуазно-націоналістичні позиції, а потім і загострили їх. У 1929 р. утворилась нова орґанізація, до якої крім Шумського та Полоза належали також Максимович, Сологуб та інші. Українські орґанізації дали своїм членам доручення поборювати колективізацію всіми засобами, включно до збройних повстань. У часі тої боротьби ми вже мали звязок з одною ворожою СССР державою. Щоби підтримати нашу боротьбу, ця держава посилала нам диверсантів, петлюрівських емісарів і зброю. Мою діяльність спрямовано на те, щоб відокремити Україну від СССР та поборювати советську владу. На початку 1935 р. в Україні утворилась націоналістична орґанізація, яка мала на меті відокремити Україну від СССР, числячи на підтримання зовнішніх сил, з якими я тоді мав звязок".

Подібні зізнання давав і секретар комуністичної партії Білоруси, Шаронгович, який між іншим заявив: „У 1933 р. я приступив до національної фашистівської антисоветської орґанізації. Її головну мету Головід сформував так: повалення советського уряду, відновлення капіталізму, відокремлення Білоруси від СССР вразі війни проти фашистівських держав. Засобами боротьби були шкідництво, диверсії, терор. Ми удаpемнювали в 1932 р. постачання збіжжя з Білоруси і ширили чуму між свинями. В 1936 р. ширили ми анемію між кіньми. Ми шкодили також на національно-культурнім фронті, щоб скомпромітувати національну політику советського уряду. Ми готували замах на Ворошілова, коли він у 1936 р. прибув на маневри до Білоруси. Все це ми робили, щоби повалити советський уряд і відокремити Білорусь від СССР".

Не інакше звучать і зізнання Ікрамова та Ходжаєва. Перший з них зізнавав між іншим: „У 1928 р. був я членом буржуазно-націоналістичної ґрупи, потім вступив до партії „Мілді Істікляд" (Національна незалежність). Вона зробилась аґентурою анґлійського імперіялізму в середущій Азії. Ходжаєв та я захопили в свої руки керівництво школами і готували там свої кадри, щоб захопити й університети. Ми наказували нашим людям між секретарями райкомів, щоб вони орґанізували провідні осередки, при допомозі яких можна булоб викликати збройні повстання". Ходжаєв зо свого боку заявив між іншим: „Для звязків з Анґлією я вживав курбашів, керманичів басмачів. Я зійшовся з націоналістичними колами колишньої Туркестанської Републики й уважав можливим приняти пропозицію Анґлії відокремитися від СССР. Ми систематично випирали з советського та партійного апарату справжніх советських людей і заступали їх своїми людьми".

Ці зізнання цілком відповідають тому, що подавала сама советська преса про національні рухи в межах СССР, але разом з тим доводять і цілковиту брехливість зізнань про звязок таких переконаних московських імперіялістів як Троцький, Бухарін, Риков, Раковський і т. і. з визвольними рухами чужих націй, спрямованими проти панування Москви. — (Офінор).

К. Міксат.

МАЄСТАТ У ШМАТТІ

(Казка).

(1)

Був потужний і багатий цар, Маурус. Його першим міністром був багатий боярин Нарциз. Син Нарциза, Роґус, був секретарем у міністерстві. Той Роґус оженився з найкращою дівчиною в державі, Фльорілею, і жив з нею щасливо. Царська палата припирала до величезного царського саду, обведеного муром. В мурі по тім боці саду була фіртка. Тою фірткою виходилося над ріку, широку як Дунай, як Волга. Беріг був порослий лісом.

Як довгий здовж берега ріки був мур царського саду, під карою смерти не вільно було нікому іти туди. Ні берегом не було вільно йти, і рікою плисти, чи ловити там рибу, або в цім місці купатися. Це тому так, по тут купався сам цар. Приходив тою фірткою в мурі і, викупавшись, фірткою вертався до саду і до своєї палати.

Як би не те, що цар все тут купався і, викупавшись, все дрімав над берегом у тіні дерев, то секретар Роґус мав би дуже близько до своєї хати і до своєї жінки. Його хата була над рікою, там, де наліво кінчився мур царського саду. Роґус пройшов би сад, вийшов би фірткою, скрутив би вліво і за хвилину був би в хаті. Та саме там над рікою, куди йому треба би йти до хати, було купелеве місце царя. Також ключ від фіртки мав тільки один цар. З отсеї причини Роґус мусів обходити цілий царський сад і до своєї хати йти вулицею по розжаренім сонцем камінню і вдихати вуличні порохи.

Фльоріля також любила купатися в ріці. Ішла все в тій порі, коли знала, що цар іще спить. Одної днини він встав скорше і скорше пішов купатися. Не вліз у воду зараз коло фіртки, а пішов яких триста кроків далі, горі рікою. Коли вліз у воду і глянув вгору ріки, побачив у воді, яких двіста кроків далі, якусь молоду, прегарну жінку. Обурений, що хтось посмів лізти у воду, зарезервовану тільки для нього, став плисти до неї, щоби спіймати і передати катові.

То була жінка Роґуса. Побачивши царя, вона в першій хвилі з жаху задеревіла. Вона знала, що хоч її муж міністерський секретар, хоч її тесть перший міністер царя, то як її спіймають, помилування їй не буде. Коли побачила, що цар пливе до неї, вона стала й собі плисти. Втікала. Та даремний був її труд. Цар був щораз ближче і ближче.

— Вже не втечу, — подумала. — Ліпше заждати, або й самій підплисти до нього і просити. Може вимолю від нього моє життя. А ні, то — раз мати родила!

Стала плисти назад і вони дуже скоро зійшлися. Вхопила його руку і поцілувала, благаючи:

— Прости, царю над царями! Прости, ласкавий пане!

— Хто ти? — цар спитав грізно.

— Я Фльоріля, жінка Роґуса.

— Я не знав, що Роґус має таку гарну жінку.

Цар змилосердився над нею і катові не передав. За те заборонив їй про їх стрічу казати Роґусові.

Цар Маурус строго придержувався конституції, яку дав був свому народові. Ця конституція давала цареві право робити, що схоче, лише щоби під його приказом був підпис першого міністра. Маурус не позволяв собі на ніякі безправства, бо на все те, що зробив, мав підпис Нарциза.

Одної днини цар Маурус полагодив усі державні справи, себто попідписував папери, може яких сімдесять штук, які йому подавав і співаючим голосом пояснював його перший міністер Нарциз. Їх величество зволили з прижмуреними очима вислухати всі ті пояснення. Це були іменовання державних достойників, присуди смерти і пару інших таких дрібничок. Слухаючи, раз коло разу позіхав.

— Вже кінець, — сказав міністер, беручи грубий оберемок актів під паху і ховаючи до кишені в камізельці державну печатку.

— Ще не кінець, мій любий, — промовив цар. — Маєш тут не виповнені формулярі на смертні присуди?

— Маю, ваше величество, — відповів міністер. — Скільки треба?

— Вистане один. Печатку вийми назад з камізельки і прибий її на тім формулярі. Також підпишися і подай мені до підпису.

— Та на порожнім формулярі? — спитав здивований міністер.

— Може ти противишся? — спитав цар. — Ти може гадаєш, що як ти мій конституційний міністер, то мусиш знати, нащо прибиваєш печатку, передану тобі мною? Чи конституція дає тобі право знати, що ти підписуєш? Ти хіба здитинів.

— Я знаю тільки те, що я мого найяснішого царя найвірніший раб.

Нарциз прибив печатку і дав свій підпис під присуд смерти без імени засудженого. Хво цей документ мав у своїх руках, міг вписати чиенебудь імя і передати документ катові. Так, вже не питаючи нікого, виконував присуд, себто стинав голову.

(Далі буде).

З ДНЯ

НЕЧЕСНА ПОЛЄМІКА.

Полєміка це спір на якусь суспільну, наукову, культурну, політичну чи релігійну тему. Один чоловік говорить одне, а другий говорить що інше.

Такий спір, чи полєміка, коли ведена в границях пристойности і на належній умовій висоті, приносить велику користь не лиш тим, що її ведуть, але й тим, що її слухають, себто загалові. Бо всякі річи на світі, матеріяльні і подумані, мають „кілька боків". Один чоловік бачить дану річ з одного боку, а інший — з другого. Коли вони зачнуть ту річ насвітлювати зі всіх боків, то вони, хоч і можуть спречатися та говорити що інше, то вважно слухаючий чоловік багато скористає з того. Він може виробити собі погляд, який міститиме в собі гадки одного і другого.

ПРИКЛАД.

Зробім такий експеримент. Поставмо наш домашній стіл перед кількох дикунів з Африки, які стола в житті ніколи не бачили. Але розставмо їх так, щоб один з них дивився на стіл зпереду, один збоку, один згори, а один знизу. І скажім тим дикунам цей стіл описувати. Що вийде? Один дикун, що сидить зпереду, скаже, що стіл це два довші стовпці зпереду і два коротші ззаду, а на верху вузенька дощинка. Бо так йому зпереду буде той стіл виглядати. Той, що стоятиме збоку, дасть трохи відмінний опис, а той що буде дивитися на стіл згори, скаже: „Неправда. Стіл це ніщо інше, тільки гладка дошка, така то довга й така широка, і більш нічого. Він буде присягатися завзято, що він слушність. Таксамо інші будуть обороняти свої погляди. Але чи кожний з них окремо буде мати рацію? Ні. Хоч усі вони будуть різко суперечити собі в описах, то фактично ні один з них окремо рації мати не буде, тільки рація буде в них усіх. Щойно уважно вислухуючи їх усіх, можна виробити собі точний опис дійсного стола.

ТЕ САМЕ З ПОДУМАНИМИ РІЧАМИ.

Точнісінько те саме діється з нами, коли ми роздумуємо над якимись подуманими річами, які є для нас новістю, такcамо як для дикунів стіл. Одна людина запримітить одну сторінку якоїсь справи, друга — другу, третя — третю. Їх опис може ріжнитися таксамо різко, як опис дикунів стола, а проте повна, цілковита правда міститиметься не в однім описі, тільки в усіх описах разом. Такий всеохоплюючий опис даної справи можна назвати „синтезою справи". Синтеза повстає внаслідок сполуки кількох, часто цілковито протилежних чинників, в одну гармонійну цілість.

ГАРМОНІЗУВАННЯ ЖИТТЯ.

Для гармонізування життя, для упорядкування ріжних протилежних суспільних струй у напрямі якихось будуючих завдань потрібно полєміки, потрібно суперечок, потрібно висказування ріжних поглядів на ріжні справи. Бо, як сказано, шляхом такого висказування синтезується громадянське життя, громадянські прямування.

Але така полєміка мусить бути чесна. Себто, один полєміст повинен старатися брати слова і гадки другого полєміста в такім змислі, як вони були сказані, а не їх з розмислом викручувати, бо інакше годі буде їм прийти до якогось розумового й справедливого висновку.

А ЯК „НАРОДНЯ ВОЛЯ"?

А саме так полємізує редактор „Народної Волі" (з 29 березня ц. р.) в статті „Ще про диктатуру і демократію". Він полємізує зо статею, що появилася в „Свободі" 22. березня ц. р. в рубриці „З дня". Там він іще раз запевняє своїх читачів, що „Свобода є проти демократії, й далі сам великодушно бере демократію в оборону. А це неправда. Неправда, начебто „Свобода" була проти демократії. Навпаки, „Свобода" на кожному кроці, включаючи і згадану статтю, найвиразніше заявляється за демократію, перестерігаючи суспільність перед шкідливими, злочинними чинниками, які надуживають демократії на те, щоб викликати в суспільності анархію. В тій статті виразно сказано, що в суспільнім вихованні треба змагати до того, щоб навчити суспільність розумно розвязувати ріжні суспільні проблеми; щоб задержати самодисципліну, бо лиш у розумній, розважній, самоздисциплінованій суспільності можлива демократія. В тій статті найвиразніше сказано, що такий стан, у якому суспільність сама вміє придержувати лад і порядок, є найідеальніший.

НЕЧЕСНІСТЬ ПОЛЄМІКИ.

На піддержку доказу, що всі демократичні суспільности придержують цю самодисципліну, наведено там статтю американського кореспондента з Лондону, Фердинанта Куна, в якій він говорить, що анґлійська преса вразі потреби сама накладає на себе таку цензуру, якої позавидувалиб диктатори. Він дослівно пише: „У фінансовій кризі 1931 р., в середземноморськім напнятті 1935 р., в тижнях, що попереджали абдикацію 1936 р. — британська преса заткала собі „добровільно" рота з такою докладністю, **що цього позавидувалиб навіть диктатори".** (Підкреслення наше — Ред.).

Саме це речення американського журналіста було найголовніше: воно було заложенням цілої тої статті. Але редактор „Народної Волі", передаючи слова цього американського журналіста, **навмисно викинув ці слова, щоб згаданій статті в „Свободі" надати цілковито відмінне значіння** і щоб конче знайти „причину" до нового нападу на „Свободу". Мовляв, вона „ненавидить демократію". Стверджуємо, що така полєміка не є розумна і чесна. Вона не уздоровляє наших відносин, не вчить суспільности нічого доброго, не кристалізує світоглядів, а тільки вносить безлад у наше життя.

Накінець треба зазначити, що речення „вереск демократичного світу" в нашій згаданій статті, як це виразно виходить з духа статті, відноситься до тих, так званих „оборонців демократії", які верещать за „свободу і демократію" не тому, що вони бажають волі народові, тільки тому, щоби безкарно затроювати душу суспільности ріжними шкідливими і розкладовими течіями. Щоправда, нас не дуже дивує, що „Народня Воля" образилася за те речення, бо — удар у стіл, а ножички відізвуться.

Я ХОЧУ

Я хочу життя і волі,
Сіять і жать на ріднім полі
Облиті кровю лани рідні просторі,
Де народ стогне у ярмі,
Носить тавро рабства, неволі.
Тиран жорстокий народ скував,
Та не згасив проміння волі.
Я хочу пімсти за братів!
„Пімсти! пімсти!" — взива їхне ри-
[дання.

Кров за кров за кривду від віків,
За муки і страждання.
Я хочу борні надлюдського змагання,
Спалити тюрми, пірвати кайдани,
Кровю тиранів облити життя обнови
І лад вільний завести, нові основи.
Я стану в бій з борцями за волю.
Поплиavе кров наїзників по полю,
Нам зійде сонце волі
І ми вільні будем сіять і жать
На ріднім, вільнім полі.

Василь Вітошинський.

З українського життя в Америці

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Свято Ольги Басарабової.

В неділю ввечір, 20-го березня ц. р., в Стайвесант Гай Скул у Ню Йорку відбулося заходами Українського Червоного Хреста ОДВУ свято в честь Ольги з Левицьких Басараб.

В першу частину програми входили такі точки: Український мішаний хор під управою диригента п. Т. Онуфрика відспівав дуже гарно гимн Червоного Хреста. Не лише спів цього хору був гарний; треба також підкреслити, що його зверхня поява була дуже гарна. Це було біля 60 молодих осіб, хлопців і дівчат, убраних у чудові українські строї! Не даром публика зустріла їх рясними оплесками. Вступне слово виголосила пані Гурин, вияснюючи причини цього свята, а Дарія Горочай з чуттям віддеклямувала відповідну до свята деклямацію. Після цього виступив знову хор під орудою п. Онуфрика і відспівав по мистецьки такі пісні: „Уже літ зо двісті", музика проф. Кошиця, і „Покаяння", муз. Веделя. В черговій точці маленька панночка Е. Демидчук гарненько віддеклямувала вірш „Могила".

Д-р Л. Мишуга, навязуючи свою святочну промову до геройської постати Ольги з Левицьких Басарабової, яка згинула в польській тюрмі, спинився довше над історичними характеристичними рисами української жінки. Можна догадуватися, що його промова мала на ціли запізнати не лише старших, але й молодь із історичними українськими жіночими постатями. Бесідник вказував на те, що українська жінка з давен давна виконувала важку роботу в громадянській роботі. І наводив приклади з української історії, коли українські жінки виказували великі прикмети характеру і розуму. Згадав, наприклад, за українську дівчину, відому під іменем Роксоляна, яку турки взяли в полон і яка потім своєю красою, розумом і особистістю захопила одного з найбільших турецьких султанів до тої міри, що він з нею одружився. Далі згадав за Марусю Богуславку, за Медведівську попівну, як і за дружину сотника Зависного, котра при облозі козацької твердині сіла на бочку з порохом, яку підпалила і сама себе висадила в повітря, бо не хотіла попасти живою в польський полон. Бесідник говорив, що тому, що українські чоловіки приневолені були все йти на війну і покидати дім, українські жінки мусіли самостійно діяти і вчитися самостійно давати собі раду в усіх справах. Потім перейшов бесідник до опису того підложжя, на якім зродилися такі жінки як Степанівна, Басарабова, Гнатківська і т. д.

В другій частині програми виступила орхестра проф. М. Гайворонського і виконала пять творів цього композитора. Хоч ця орхестра ще числом не дуже велика і музики молоді хлопці і дівчата, то проте вони вивязалися гарно зо своїх точок, а п. Гайворонський видобув із них, що лиш можна було. Диригент пояснював деякі композиції, щоб слухачі могли краще зрозуміти, що кожний музичний твір собою уявляє і про що розказує. Музика — це розмова й опис композитора якихось подій. При помочі тонів він описує дані події так, як письменник описує їх при помочі слів, а маляр при помочі фарб. Такі короткі пояснення, які давав проф. Гайворонський, дуже корисні, бо вони привчують людей дивитися глибше на музику. Публика нагородила точки орхестри рясними оплесками і домагалася наддатків.

Панна О. Каришин відспівала „Плавай, плавай лебеденьку", муз. М. Лисенка, і „В лави ставаймо", муз. Ярославенка. Її голос надзвичайно приємний, хоч може ще не зовсім вироблений. Його можна ще уліпшити. Маленька Іруся Близнак добре віддеклямувала „Погасла зоря". На закінчення ще співав мішаний хор і, як попередньо так і тут, вивязався дуже добре зо своїх точок. Він відспівав: „Готуй мені зброю", муз. Смеречанського; „Веснівка", муз. Матюка-Колесси; „Засяло сонце", муз. Недільського. Найкраще з тих пісень була виконана „Веснівка". Накінець усі присутні враз з хором відспівали стоячи „Ще не вмерла Україна". На тім закінчено свято, що лишило по собі приємний настрій. Публики було коло півтори тисячі. Підчас перерви переведено збірку на політичних вязнів.

О. Грицей-Ляхович.

—o—

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

Наше жіноцтво при праці.

Українське жіноцтво, зорґанізоване тут у „Жіночу Громаду", запросило на 25-го березня на свої збори паню Стефанію Галичин, орґанізаторку Українського Червоного Хреста ОДВУ, щоб вона дала реферат на тему: завдання української жінки в Америці супроти Рідного Краю. Щоб зрозуміти наше завдання супроти Рідного Краю, говорила пані Галичин, то насамперед ми повинні зясувати собі те положення, у якому знаходиться тепер наш нарід. Будучи поневолений, він мусить зводити боротьбу з ворогом за найпримітивніші, йому належні права. Перед у цій боротьбі веде молоде покоління; а хто є в передніх лавах, той мусить зносити найбільші й найсильніші ворожі удари. Ці удари проявляються в масових арештах молоді, в тяжких і нелюдських терпіннях по тюрмах, в процесах і засудах на довгі роки вязниці. В такий спосіб повстають великі кадри молоді, якій на імя: політичні вязні.

От тому політичним вязням нам треба помагати в першій мірі. І ця акція помочі повинна спадати головно на тутешнє жіноцтво. Така акція повинна бути першою ціллю жіноцтва. Маючи це на увазі, українське жіноцтво, зорґанізоване в рядах Українського Червоного Хреста ОДВУ, саме перебрало на себе ведення такої акції.

Предсідниця „Жіночої Громади", пані Марія Табака, подякувала пані Галичин за такий змістовний реферат і взивала присутні члениці, щоб вони вступали в ряди У. Ч. Хреста, який у своїй праці має благородну ціль і ясну ідею. Всі присутні члениці радо згодилися стати в ряди У. Ч. Хреста й таки на цих зборах створили 24-тий відділ У. Ч. Хреста ОДВУ.

За уряд від. 24 У. Ч. Х.: **Євдокія Левицька,** предс.; **Марія Врублевська,** заст. предс.; **Розалія Галатин,** секр.; **Анна Василик,** заст. секр.; **Варка Гуменчук,** касієрка; **Анна Романишин,** заст. кас.

—o—

ДІТРОЙТ, МІШ.

З діяльности жінок.

Відділ 31 Союзу Українок Америки 17. березня ц. р. вшанував першу річницю свого існування вечерком. Вечерок відбувся в льокалі „українського політичного клюбу" при Мавнт Еліот. У тім вечерку брало участь виключно наше жіноцтво. В часі того вечерка подано чай з тісточками, а також виголошувано промови. Промовляли: К. Хомякова, М. Сімінська, Г. Будзова й інші. На заклик нижче підписаної переведено збірку на передплату жіночого часопису „Українка", що виходить у краю і є офіційним орґаном Союзу Українок. Збірка принесла $3. Нижче підписана запренумерувала цей часопис також до читальні в рідному селі в старім краю. Добре булоб, якби українське жіноцтво старалось поширити цей жіночий часопис між собою, а також уможливити читання цього часопису українським жінкам-селянкам у краю. Цей часопис є призначений для широкого масового зацікавлення. Він повинен також бути поширений серед наших жінок в Америці і Канаді. Ми моглиб звідсіля пренумерувати цей часопис нашим кревним, знайомим, а також ріжним інституціям у Ріднім Краю, бо їм там фінансово тяжче ніж нам тут і вони не все можуть позволити собі на передплату.

А. Гнатюк.

НЕБУВАЛИЙ АТЛЄТ.

У горах коло Женеви, в Швайцарії, займається водженням людей по горах небувалий провідник. Називається він Роґер Чумі, а замітний він цим, що має лиш одну ногу. Образок представляє, як він рятує собоку, що її подибав на виступі скали, з котрої собака не могла зійти.

ВИНАЙМАЮТЬ НАРЕЧЕНИХ.

У деяких провінціях Голяндії досі відбуваються в кожну карнавалову неділю вечерниці з народніми забавами й танками. Кожна сільська дівчина вважає умовиною чести виступати на вечерницях із нареченим. Дівчата, які не мають наречених, винаймають собі хлопців на час карнавалу. Винайомлений наречений мусить мати деякі умовини, отже бути гарний, неструдженим танцюристом і повинен уміти цікаво говорити.

Плата таких наречених доволі висока, тому бідніші дівчата винаймають спільно по дві або й три одного нареченого. Та звичайно кожна дівчина щадить увесь рік, щоб могла винайміти нареченого виключно для себе.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ВІДОЗВА
ДО ОДНОСЕЛЬЧАН ДУБРОВИЦІ.

Дорогі українці й українки з села Дубровиці, що живете далеко за океаном! Засилаємо Вам з рідного села наш братній привіт. Думаємо, що Ви знаєте добре про наші тутешні гаразди. Погано коло нас, а кращого годі дочекатись. А годі тому, що брак у нас просвіти. Просвіта є головним засобом у здобутті кращої долі.

У нас у Дубровиці, як Вам відомо, ще перед війною була читальня ім. М. Качковського. А від часу війни то і слід по ній загинув. Але теперішня наша молодь пізнала, що так далі годі бути, годі в темноті жити. Завдяки кільком свідомішим членам засновано в Дудровиці читальню „Просвіти", яка тепер дуже гарно розвивається. Дотепер є уже 150 членів. З членських вкладок ми купили багато книжок. Одна в нас біда, що не маємо власної домівки. Покищо містимось у громадськім домі, яким тепер розпоряджає „збіорова гміна" з Сіняви. А-ле цей дім накладає на нас такі високі чиншові оплати, що ми не всилі їх витримати. А своєї домівки власними силами ми покищо збудувати не годні.

Дорогі Сестри і Брати! В тім листі ми звертаємося до Вас з гарячою просьбою, щоб ви були такі добрі і помогли своїми жертвами просвітянському товариству в Дубровиці збудувати свою власну читальняну домівку. Бо треба згадати незабутнього нашого Ґенія Тараса Шевченка, що „в своїй хаті своя правда і сила і воля". А в нас ані хати, ані волі, ані своєї домівки, і хоч ми з усіх сил стараємось, то не годні тому зарадити, бо брак фондів. Наша молоденька читальня покищо тільки на дорібку.

Просимо Вас дуже, не відмовте нам цеї помочі. Переведіть збірки на ту ціль при ріжних нагодах, а також пришліть нам точний спис усіх ласкавих жертводавців, щоб ми могли записати їхні імена в нашій читальняній хроніці на память будучим поколінням; як то наші громадяни далеко за океаном спішили нам на ратунок, щоб ми не пропали ні для себе ні для нашого українського народу.

В імені всіх членів нашої читальні „Просвіти" ми здоровимо Вас та бажаємо всього найкращого.

За виділ: **Іван Труш**, голова; **Петро Нікірут**, секретар.

СТРАЙК У СТАРОВИНУ

Копаний мяч у Римі, вічна ондуляція, брідж, схоплювачі.

Гру в копаний мяч уважаємо спортом розмірно новим. Загально думають, що гра в копаний мяч появилася вперше в Англії, менше-більше тому чотириста літ. Отже англійці вважають себе творцями цієї гри.

В дійсности воно є зовсім інакше. Хоч воно правда, що гра в копаний мяч свій тріюмфальний похід по новочаснім світі почала від Англії, всеж не англійці придумали цю гру. Англійці воскресили лише її після довшого забуття. Грали копаний мяч уже в старинному Римі. Цезареві леґіонери, як виказують найновіші досліди, грали цю гру, навіть до найдрібніших подробиць подібну до нинішнього копаного мяча. Вживали шкіряного мяча, випханого мохом.

Та чи римляни перші грали цю гру, також сумнівне. Може бути, що вона повстала ще давніше, навіть у передісторичних часах. Доказ на це, здається, дає той факт, що цю гру знають деякі азійські народи, а навіть маорійці, хоч щоправда в іншій формі.

Археольоґи ствердили, що в найдавніших часах косметика стояла майже на такім високім рівні, як нині. В асирійських і єгипетських гробницях знаходили косметичні приладдя, яким надавали форму нігтям, щипчики, якими тодішні елеґантні пані управильнювали собі вигляд брів, а навіть причандали зовсім подібні до тих, що їх уживають сьогоднішні манукіристки.

Як виказують дуже нечисленні портрети королевої Клеопатри, мала вона брови вискубані, зовсім як сьогоднішні елеґантки. Фарбування нігтів, рук і ніг на червоно і надавання їм полиску при помочі полірування — було відоме у старинному Єгипті, в Індії та в Вавилоні.

Римські патриційки та єгиптянки з часів фараонів присвячували дуже багато часу і грошей для косметики. Знали вже залізка до фризування, вміли навіть робити щось у роді ондуляції.

Та і в інших ділянках життя старинних народів дуже подібне до життя сучасних людей. У старинній Асирії були професійні союзи ріжних робітників, зорганізовані зовсім таксамо, як професійні союзи в наших часах. Союзи ті виступали в обороні своїх членів перед роботодавцями і навіть організували страйки у спосіб зовсім такий, як це роблять страйкарі в сьогоднішніх часах.

У третьому столітті перед Хр. у Римі вибух був страйк міських робітників. Страйк тревав цілий тиждень і закінчився уступками міської управи для страйкарів.

Старинні римляни знали гру, що в загальних основах пригадувала брідж. Грали цю гру завзято, грали теж римлянки, а, як стверджують тодішні письменники, програвали часом дуже великі гроші; словом, зовсім пригадували сьогоднішні пані.

Були теж у старовину і ґенґстери, що оперували зовсім таксамо, як їх товариші у нинішньому Шікаґо, самособою з тією ріжницею, що не могли вживати револьверів.

Римські ґенґстери тероризували спокійне населення Риму не згірше, як сьогодні ґенґстери, що тероризують спокійних громадян. І схоплювання не було для них чуже. Нераз траплялося, що крали дітей багатих патриціїв (шляхти), щоб від батьків вимусити окуп.

Як подають деякі історичні джерела, щоправда не дуже певні, самого Юлія Цезаря, як був іще хлопцем, схопили римські схоплювачі, а пустили його на волю щойно як дістали окуп у сумі на нинішні гроші 20,000 долярів.

ЧИ ЖЕРТВА „АНШЛЮСУ"?

У французьких ґазетах появилася вістка, що Курт фон Шушніґ, бувший австрійський канцлер, увязнений у Бельведерській палаті в Відні, оженився з ґрафинею Верою Фуґер. Його дружина згинула в автомобільним випадку в 1935-тім році.

З ОРҐАНІЗАЦІЙНОГО РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

БОСТОН, МАСС.

Орґанізаційні збори.

В неділю, 16. березня ц. р., відбулися в парохіяльній салі орґанізаційні збори 238 від. У. Н. Союзу. Збори відкрив предсідник відділу, П. Мороз, і в кортких словах пояснив ціль зборів. Притім він закликав тих, що ще не вступили до У. Н. Союзу, щоб це зробили в найкоротшому часі. Бо нещастя чигає на кожному кроці. Кожна свідома людина, вільного стану чи родинна, забезпечує себе від каліцтва і смерти. Та передівсім кожний, хто любить свою родину і про неї дбає, повинен забезпечити своє життя на випадок нещастя, щоб та родина потім не знайшлася перед голодовою смертю. Забезпечуючись, кожний український громадянин повинен знати, що є в нас своя могутня асекураційна орґанізація, Український Народний Союз. Ця орґанізація совісно виконує свої зобовязання супроти членів, а також майно цієї орґанізації є найкращою запорукою, що вкладки наших робітників у ній не пропадуть. Дальше касієр відділу, Й. Бербелиця, здав фінансовий звіт з відділової каси та заявив, скільки перебрав від бувшого касієра і де вложив гроші.

Опісля предсідник покликав до слова головного радного У. Н. Союзу, Н. Давискибу, котрий на днях приїхав з річних нарад головного уряду У. Н. Союзу. Н. Давискиба розказав присутнім про господарку головної екзекутиви та заявив, що близька стичність з урядуванням і господаркою в У. Н. Союзі переконала його, що та господарка є добра, що екзекутива береже Союзового майна, мов ока в голові. Через те Союз росте морально і фінансово й представляє нині собою величезну фінансову силу, бо має близько пять мільйонів долярів майна.

Нашому Союзові не дорівнює ні одна словянська орґанізація цього роду, говорив п. Давискиба. Далі він сказав, що провірював членські департаменти, старших і молодечих, і переконався, що членство зростає. Далі переконався, що Союз дбає також про вбогих членів, про тих, що їх постигло якесь нещастя; далі дбає також про громадянські справи та піддержує такі українські установи, як Рідна Школа, спомагає інвалідів, сиротч; удіяє помочі студіюючій молоді. Далі він переконався, що головні урядники є щирі працівники і сповняють свою працю точно. На чолі контрольної комісії стоїть старий союзовець, Д. Капітула, котрий є одним з перших творців Союзу. Він придержується строгої Союзової дисципліни і порядку; заглядає в кожний куток союзових книг, щоб усе точно провірити і нічого не оминути. Він, здаючи звіт за контрольну комісію, висказав своє признання господарці екзекутивного комітету. Бо всі союзові гроші інвестовані в добрих морґеджах, на реальностях, чи бондах, або в банках. Вони є забезпечені і приносять гарні зиски. Таксамо всі головні радні, чоловіки і жінки, в часі нарад виконували як слід свої завдання, радили над ріжними справами та старалися знайти розумну розвязку всіх справ. На нарадах панував поважний тон, а також повна згідливість між урядниками, членами контрольної комісії й радними, як теж є повна згода з редакторами. Ці наради переконали наглядно кожного учасника, що заряд У. Н. Союзу є в дуже совісних руках.

Після цього докладу прийявні ставили п. Давискибі запити і він пояснював значіння кожної кляси в Союзі, те, які користи має член Союзу зо своєї приналежности до цеї орґанізації. Бесідник звертав увагу, щоб деяких відємних фактів, що відносяться до інших орґанізацій цього роду орґанізацій, не змішувати з У. Н. Союзом. А коли є якісь сумніви відносно чогось, то треба затягнути в тій справі інформацій або від якогось Союзового урядника на місці, або писемно від головної канцелярії.

Після вичерпання цеї справи збори нараджувалися над льокальними справами й ухвалили влаштувати 11. червня ц. р. баль у салі в Матепен. З доходу з цього балю рішено купити для відділу прапори. Цього домагається молодь. Також рішено звернутися до всіх інших орґанізацій з проханням, щоб на вище поданий день здержалися від своїх імпрез і щоби прийшли до союзовців на баль. Вкінці в часі дискусії стверджено, що **місцевий відділ У. Н. Союзу за останній короткий час зріс на 50 членів.** Збори рішили далі продовжати працю над приєднуванням нових членів.

Н. Давискиба, секр.

Хто?

— Слухай, коли дурний і розумний стоять на вулиці і говорять небилиці, то котрий з них скорше відійде?

— Мудрий!

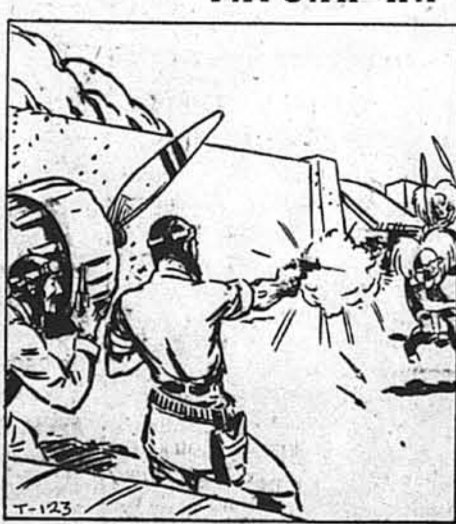
— Так?! То до побачення, приятелю!

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(123)

Великий літак кружляв хвилину і почав осідати. Він кілька разів ударив своїми грудьми об землю і остаточно зупинився. З його нутра вискочили два чоловіки. Це були пільоти. Кавуру, очевидно, вже довший час наглядали за літаком. Коли він уже осів, юрба кавуру пустилися в напрямі пільотів. Пільоти в першій хвилі не сподівалися нещастя.

Але скоро вони вичитали з обличчя і цілої грізної постави кавуру, що останні цілком не мають супроти них приязних намірів. Вони оба інстинктово відступили назад до літака і добули свої револьвери. Коли кавуру підступали зловіщо ближче і ближче, один з пільотів вистрілив угору з револьвера. А коли і це не помогло, він стрілив у юрбу.

Один з кавуру впав трупом на землю. Та це не зупинило решти. Вони далі наступали. Це побачив Мувіро зо своїми воями і рішився прийти пільотам на поміч. Він рахував, що при помочі тих двох пільотів з револьверами він зможе поконати кавуру. На приказ Мувіра хоробрі вазіри вискочили з укриття і скорим кроком подалися в напрямі літака.

Кавуру було значно більше. Та це не лякало вазірів. З насторченими списами вони перли вперед. Можливо, що їм булоб удалося поконати кавуру, якби не зайшла з боку пільотів прикра помилка. Вони взяли вазірів за своїх ворогів. Думаючи, що це друга ватага дикунів окружає їх з іншого боку, вони обернулися до вазірів і один з них вистрілив до Мувіра.